

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 19. marca 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v trestných veciach – Konanie o konfiškácii nezákonne nadobudnutého majetku bez existencie odsúdenia v trestnom konaní – Smernica 2014/42/EÚ – Pôsobnosť – Rámcové rozhodnutie 2005/212/SVV“

Vo veci C-234/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sofijski gradski sád (Mestský súd Sofia, Bulharsko) z 23. marca 2018 a doručený Súdnemu dvoru 3. apríla 2018, ktorý súvisí s konaním:

Komisija za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo

proti

BP,

AB,

PB,

„Träst B“ OOD,

„Agro In 2001“ EOOD,

„Akaunt Särvis 2009“ EOOD,

„Invest Manidžmänt“ OOD,

„Estejd“ OOD,

„Bromak“ OOD,

„Bromak Finans“ EAD,

„Viva Telekom Bälgerija“ EOOD,

„Bälgerska Telekomunikacionna Kompanija“ AD,

„Chedž Investmänt Bälgerija“ AD,

„Kemira“ OOD,

* Jazyk konania: bulharčina.

„Dunarit“ AD,
„Technologičen Centăr-Institut Po Mikroelektronika“ AD,
„Evrobild 2003“ EOOD,
„Technotel Invest“ AD,
„Ken Trejd“ EAD,
„Konsult Av“ EOOD,
Louvrier Investments Company 33 SA,
EFV International Financial Ventures Ltd,
Interv Investment SARL,
LIC Telecommunications SARL,
V Telecom Investment SCA,
V2 Investment SARL,
Empreno Ventures Ltd,

za účasti:

Korporativna tãrgovska banka, v konkurze,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predsedníčka tretej komory A. Prechal, predseda Súdneho dvora K. Lenaerts a podpredsedníčka Súdneho dvora R. Silva de Lapuerta, vykonávajúci funkciu sudcov tretej komory, sudcovia L. S. Rossi (spravodajkyňa) a J. Malenovský,

generálna advokátka: E. Sharpston,

tajomník: M. Aleksejev, vedúci oddelenia,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 5. júna 2019,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Komisia za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštstvo, v zastúpení: P. Georgiev a N. Kolev, splnomocnení zástupcovia,
- BP, v zastúpení: L. E. Karadaliev, advokat,
- AB, v zastúpení: S. A. Stojanov, advokat,
- PB, v zastúpení: D. V. Kostadinova a S. Papas, advokati,
- „Trast B“ OOD, v zastúpení: S. A. Stojanov, advokat,

- „Dunarit“ AD, v zastúpení: T. S. Trifonov, advokat,
- Korporativna tãrgovska banka, v konkurze, v zastúpení: K.H. Marinova a A.N. Donovan, splnomocnení zástupcovia,
- bulharská vláda, v zastúpení: L. Zacharieva a T. Mitova, splnomocnené zástupkyne,
- česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, J. Vlãčil a A. Kasalická, splnomocnení zástupcovia,
- Írsko, v zastúpení: J. O'Connor, M. Browne, C. Durnin, M. Berry a A. Joyce, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci D. Dodd, BL, B. Murray a N. Butler, SC,
- Európska komisia, v zastúpení: R. Troosters a Y. G. Marinova, splnomocnení zástupcovia,

po vypoãutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 31. októbra 2019,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/42/EÚ z 3. apríla 2014 o zaistení a konfiškácii prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti v Európskej únii (Ú. v. EÚ L 127, 2014, s. 39).
- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi Komisija za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštstvo (Komisia pre boj proti korupcii a pre konfiškáciu nezákonne nadobudnutého majetku, Bulharsko) (ďalej len „komisia pre konfiškáciu majetku“) na jednej strane a BP, ako aj viacerými fyzickými a právnickými osobami, ktoré sa považujú za prepojené s BP alebo sú ním kontrolované, vo veci návrhu na konfiškáciu nezákonne nadobudnutého majetku BP a týmito osobami.

Právny rámec

Právo Únie

Rámcové rozhodnutie 2005/212/SVV

- 3 Odôvodnenia 1, 5 a 10 rámcového rozhodnutia Rady 2005/212/SVV z 24. februára 2005 o konfiškácii príjmov, nástrojov a majetku z trestnej činnosti (Ú. v. EÚ L 68, 2005, s. 49) znejú:

„(1) Hlavným motívom pre cezhraničnú organizovanú trestnú činnosť je finančný prospech. Na účely efektívnosti sa preto každý pokus o prevenciu a boj proti takejto trestnej činnosti musí zamerať na vypátranie, zmrazenie, zhabanie a konfiškáciu príjmov z trestnej činnosti. Je to však ťažké dosiahnuť okrem iného aj v dôsledku rozdielov medzi právnou úpravou členských štátov v tejto oblasti.

...

- (5) Podľa odporúčania 19 v akčnom pláne na rok 2000 nazvanom Prevencia a potláčanie organizovanej trestnej činnosti: stratégia Európskej únie pre začiatok nového tisícročia, ktorý schválila [Rada Európskej únie] 27. marca 2000..., by sa mala preskúmať možná potreba nástroja,

ktorý, berúc do úvahy osvedčené postupy v členských štátoch a náležite rešpektujúc základné právne zásady, zavádza možnosť zmierniť podľa vhodnosti, na základe trestného, občianskeho alebo finančného práva, dôkazné bremeno, pokiaľ ide o zdroj majetku vo vlastníctve osoby odsúdenej za trestný čin v súvislosti s organizovanou trestnou činnosťou.

...

(10) Cieľom tohto rámcového rozhodnutia je zabezpečiť, aby všetky členské štáty mali účinné predpisy upravujúce konfiškáciu príjmov z trestnej činnosti, okrem iného vo vzťahu k dôkaznému bremenu, pokiaľ ide o zdroj majetku osoby odsúdenej za trestný čin spojený s organizovanou trestnou činnosťou. Toto rozhodnutie je spojené s dánskym návrhom rámcového rozhodnutia o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o konfiškácii príjmov z trestnej činnosti a delenia majetku v rámci Európskej únie, ktorý sa predkladá v tom istom čase.“

4 Článok 1 prvá a štvrtá zarážka tohto rámcového rozhodnutia stanovuje:

„Na účely tohto rámcového rozhodnutia:

- ‚príjmy‘ znamenajú akýkoľvek ekonomický prospech z trestnej činnosti. Môže pozostávať z akéhokoľvek majetku, ktorý je vymedzený v nasledujúcej zarážke,
- ‚majetok‘ zahŕňa majetok akéhokoľvek druhu, bez ohľadu na to, či je hmotný, alebo nehmotný, hnutelný alebo nehmotelný, a právne dokumenty alebo nástroje, ktoré potvrdzujú vlastnícke právo alebo podiel na takomto majetku,
- ‚nástroje‘ znamenajú akýkoľvek majetok, ktorý bol použitý alebo určený akýmkoľvek spôsobom, celkom alebo sčasti, na spáchanie trestného činu alebo trestných činov,
- ‚konfiškácia‘ znamená trest alebo opatrenie, ktoré je nariadené súdom v konaní o trestnom čine alebo trestných činoch a ktoré v konečnom dôsledku znamená odňatie vlastníctva“.

5 Článok 2 uvedeného rámcového dohovoru, nazvaný „Konfiškácia“, stanovuje:

„1. Každý členský štát prijíma potrebné opatrenia umožňujúce mu konfiškovať, celkom alebo sčasti, nástroje a príjmy z trestných činov, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody na obdobie viac ako jedného roka, alebo majetok, ktorého hodnota zodpovedá týmto príjmom.

2. Pokiaľ ide o daňové trestné činy, členské štáty môžu použiť iné postupy než trestné konanie, aby odňali páchatelovi príjmy z trestného činu.“

6 Článok 3 tohto istého rámcového rozhodnutia s názvom „Rozšírené právomoci na konfiškáciu“ vo svojom odseku 2 písm. c) a svojom odseku 4 stanovuje:

„2. Každý členský štát prijme potrebné opatrenia, aby sa podľa tohto článku mohlo konfiškovať aspoň:

...

c) vtedy, ak sa stanoví, že hodnota majetku je neúmerne získanému príjmu odsúdenej osoby a vnútroštátny súd je na základe osobitných skutočností úplne presvedčený, že príslušný majetok pochádza z trestnej činnosti tejto odsúdenej osoby.

...

4. Členské štáty môžu použiť iné postupy než trestné konanie, aby odňali páchatelovi príslušný majetok.“

7 Článok 4 rámcového rozhodnutia 2005/212 stanovuje:

„Každý členský štát prijme nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie, aby zainteresované strany, ktorých sa dotýkajú opatrenia podľa článkov 2 a 3, mali účinné opravné prostriedky na ochranu svojich práv.“

8 Článok 5 tohto rámcového rozhodnutia stanovuje:

„Toto rámcové rozhodnutie neovplyvňuje povinnosť rešpektovať základné práva a základné zásady, najmä vrátane prezumpcie nevinu, ustanovené v článku 6 [EÚ].“

9 Článok 6 ods. 1 uvedeného rámcového rozhodnutia stanovuje:

„Členské štáty prijímú potrebné opatrenia na dosiahnutie súladu s týmto rámcovým rozhodnutím do 15. marca 2007.“

Rámcové rozhodnutie 2006/783/SVV

10 Podľa odôvodnenia 8 rámcového rozhodnutia Rady 2006/783/SVV zo 6. októbra 2006 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na príkazy na konfiškáciu (Ú. v. EÚ L 328, 2006, s. 59):

„Cieľom tohto rámcového rozhodnutia je uľahčiť spoluprácu medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o uznávanie a výkon príkazov na konfiškáciu, aby sa členský štát zaviazal, že bude na svojom území uznávať a vykonávať príkazy na konfiškáciu, ktoré sú vydané súdom príslušným pre trestné veci v inom členskom štáte. Rámcové rozhodnutie je prepojené s rámcovým rozhodnutím [2005/212]. Cieľom tohto rámcového rozhodnutia je zabezpečiť, aby všetky členské štáty mali účinné predpisy, ktorými sa riadi konfiškácia výnosov z trestnej činnosti, medziiným vo vzťahu k dôkaznému bremenu, pokiaľ ide o zdroj majetku, ktorý osoba odsúdená z trestného činu spojeného s organizovanou trestnou činnosťou vlastní.“

Smernica 2014/42

11 Odôvodnenia 9, 22 a 23 smernice 2014/42 stanovujú:

„(9) Cieľom tejto smernice je zmeniť a rozšíriť ustanovenia rámcových rozhodnutí [Rady] 2001/500/SVV [z 26. júna 2001 o praní špinavých peňazí, identifikácii, vyhľadávaní, zmrazení, zaistení a konfiškácii prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti (Ú. v. ES L 182, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 158)] a [2005/212]. Uvedené rámcové rozhodnutia by sa mali čiastočne nahradiť pre členské štáty viazané touto smernicou.

...

(22) V tejto smernici sa ustanovujú minimálne pravidlá. To nebráni členským štátom, aby vo svojom vnútroštátnom práve stanovili širšie právomoci, napríklad aj vo vzťahu k svojim normám o dokazovaní.

(23) Táto smernica sa vzťahuje na trestné činy, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti nástrojov v nej uvedených. V rámci rozsahu pôsobnosti týchto nástrojov by členské štáty mali uplatňovať rozšírenú konfiškáciu aspoň na niektoré trestné činy vymedzené v tejto smernici.“

12 Článok 1 tejto smernice uvádza:

„1. Touto smernicou sa ustanovujú minimálne pravidlá pre zaistovanie majetku na účely prípadnej následnej konfiškácie a pre konfiškáciu majetku v trestných veciach.

2. Touto smernicou nie sú dotknuté konania, ktoré môžu členské štáty použiť na konfiškáciu daného majetku.“

13 Článok 2 uvedenej smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

1. ‚príjmy‘ sú akýkoľvek hospodársky prospech pochádzajúci priamo alebo nepriamo z trestnej činnosti; môžu pozostávať z majetku v akejkoľvek podobe a zahŕňajú všetky následné opätovné investície alebo premenu priamych príjmov a akýkoľvek majetkový prospech;

2. ‚majetok‘ je majetok akéhokoľvek druhu bez ohľadu na to, či je hmotný alebo nehmotný, hnutelný alebo nehnuteľný, a právne listiny alebo nástroje, ktoré potvrdzujú vlastnícke alebo iné právo k tomuto majetku;

3. ‚prostriedky‘ sú akýkoľvek majetok, ktorý bol akýmkoľvek spôsobom, celkom alebo sčasti, použitý alebo určený na spáchanie trestného činu alebo trestných činov;

4. ‚konfiškácia‘ je konečné odňatie majetku nariadené súdom v súvislosti s trestným činom;

5. ‚zaistenie‘ je dočasný zákaz prevodu, zničenia alebo premeny majetku, nakladania s majetkom alebo presunu majetku, alebo dočasné prevzatie majetku do úschovy či prevzatie kontroly nad majetkom;

6. ‚trestný čin‘ je čin, na ktorý sa vzťahuje ktorýkoľvek z aktov uvedených v článku 3.“

14 Článok 3 smernice 2014/42 znie:

„Táto smernica sa vzťahuje na trestné činy, na ktoré sa vzťahujú:

a) dohovor o boji proti korupcii úradníkov Európskych spoločenstiev alebo úradníkov členských štátov Európskej únie [(Ú. v. ES C 195, 1997, s. 1; Mim. vyd. 19/008, s. 136)]... vypracovaný na základe článku K.3 ods. 2 písm. c) Zmluvy o Európskej únii...

b) rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV z 29. mája 2000 o zvýšenej ochrane pred falšovaním prostredníctvom pokút a ďalších trestných sankcií v súvislosti so zavádzaním eura [(Ú. v. ES L 140, 2000, s. 1; Mim. vyd. 19/001, s. 187)];

c) rámcové rozhodnutie Rady 2001/413/SVV z 28. mája 2001 o boji proti podvodom a falšovaniu bezhotovostných platobných prostriedkov [(Ú. v. ES L 149, 2001, s. 1; Mim. vyd. 15/006, s. 123)];

d) rámcové rozhodnutie [2001/500];

e) rámcové rozhodnutie Rady 2002/475/SVV z 13. júna 2002 o boji proti terorizmu [Ú. v. ES L 164, 2002, s. 3; Mim. vyd. 19/006, s. 18];

f) rámcové rozhodnutie Rady 2003/568/SVV z 22. júla 2003 o boji proti korupcii v súkromnom sektore [Ú. v. EÚ L 192, 2003, s. 54; Mim. vyd. 19/006, s. 182];

- g) rámcové rozhodnutie Rady 2004/757/SVV z 25. októbra 2004, ktorým sa stanovujú minimálne ustanovenia o znakoch skutkových podstát trestných činov a trestov v oblasti nezákonného obchodu s drogami [Ú. v. EÚ L 335, 2004, s. 8];
- h) rámcové rozhodnutie Rady 2008/841/SVV z 24. októbra 2008 o boji proti organizovanému zločinu [Ú. v. EÚ L 300, 2008, s. 42];
- i) smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV [Ú. v. EÚ L 101, 2011, s. 1];
- j) smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV [Ú. v. EÚ L 335, 2011, s. 1];
- k) smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/40/EÚ z 12. augusta 2013 o útokoch na informačné systémy, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2005/222/SVV [Ú. v. EÚ L 218, 2013, s. 8];

ako aj ďalšie právne nástroje, pokiaľ sa v nich výslovne stanovuje, že táto smernica sa vzťahuje na trestné činy v nich harmonizované.“

- 15 Článok 4 smernice 2014/42, nazvaný „Konfiškácia“, stanovuje:

„1. Členské štáty prijímú potrebné opatrenia, ktoré umožnia úplnú alebo čiastočnú konfiškáciu prostriedkov a príjmov alebo majetku v hodnote zodpovedajúcej takýmto prostriedkom alebo príjmom, a to za predpokladu konečného odsudzujúceho rozsudku v trestnej veci, ktorý môže byť tiež výsledkom konania v neprítomnosti.

2. Ak konfiškácia na základe odseku 1 nie je možná, a to aspoň v prípadoch, keď je táto nemožnosť spôsobená nevyhovujúcim zdravotným stavom alebo útekom podozrivej alebo obvinenej osoby, členské štáty prijímú potrebné opatrenia, aby umožnili konfiškáciu prostriedkov a príjmov v prípadoch, keď sa začalo trestné konanie vo veci trestného činu, ktorý pravdepodobne priamo alebo nepriamo viedol k hospodárskemu prospechu a takéto konanie mohlo viesť k odsúdeniu v trestnom konaní, ak by sa podozrivá alebo obvinená osoba mohla zúčastniť konania.“

- 16 Článok 5 tejto smernice s názvom „Rozšírená konfiškácia“ vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty prijímú potrebné opatrenia, ktoré umožnia úplnú alebo čiastočnú konfiškáciu majetku vo vlastníctve osoby odsúdenej za trestný čin, ktorý môže viesť priamo alebo nepriamo k hospodárskemu prospechu, ak je súd na základe okolností prípadu vrátane konkrétnych skutočností a dostupných dôkazov, ako napríklad, že hodnota majetku je neprimeraná k zákonnému príjmu odsúdenej osoby, presvedčený, že dotknutý majetok je získaný z trestnej činnosti.“

- 17 Článok 6 ods. 1 uvedenej smernice stanovuje:

„Členské štáty prijímú potrebné opatrenia, aby umožnili konfiškáciu príjmov alebo iného majetku v hodnote zodpovedajúcej príjmom, ktoré podozrivá alebo obvinená osoba priamo alebo nepriamo previedla na tretie osoby alebo ktoré tretie osoby získali od podozrivej alebo obvinenej osoby, aspoň v prípadoch, keď táto tretia osoba vedela alebo mala vedieť, že účelom prevodu alebo nadobudnutia bolo predísť konfiškácii, a to na základe konkrétnych skutočností a okolností vrátane toho, že prevod alebo nadobudnutie sa uskutočnilo bezodplatne alebo za protihodnotu, ktorá bola podstatne nižšia ako trhovú hodnotu.“

18 Článok 8 ods. 1 smernice 2014/42 stanovuje:

„Členské štáty prijímajú potrebné opatrenia, ktorými osobám dotknutým opatreniami stanovenými v tejto smernici na účely ochrany ich práv zaistia právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý súdny proces.“

19 Podľa článku 14 tejto smernice:

„1. ... prvé štyri zarážky článku 1 a článok 3 rámcového rozhodnutia [2005/212] sa nahrádzajú touto smernicou pre členské štáty viazané touto smernicou bez toho, aby boli dotknuté povinnosti týchto členských štátov týkajúce sa lehôt na transpozíciu [tohto rámcového rozhodnutia] do vnútroštátneho práva.

2. Pre členské štáty viazané touto smernicou sa odkazy na... ustanovenia [rámcového rozhodnutia 2005/212] uvedené v odseku 1 považujú za odkazy na túto smernicu.“

Bulharské právo

Zákon o konfiškácii

20 Zákon za otnemane v polza na dăržavata na nezakonno pridobito imuřtestvo (zákon o konfiškácii nezákonne nadobudnutého majetku v prospech štátu) (DV č. 38 z 18. mája 2012, ďalej len „zákon o konfiškácii“), ktorý nadobudol účinnosť 19. novembra 2012 pred svojím zrušením 19. januára 2018 právnym predpisom Zákon za protivodejstvje na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuřtestvo (zákon pre boj proti korupcii a pre konfiškáciu nezákonne nadobudnutého majetku) (DV č. 7 z 19. januára 2018), stanovoval vo svojom § 1:

„1. Tento zákon upravuje podmienky a postup konfiškácie štátom nezákonne nadobudnutého majetku.

2. Majetkom v zmysle odseku 1 sa rozumie majetok, pri ktorého nadobudnutí nemožno zistiť legálny zdroj nadobudnutia.“

21 § 2 ods. 1 zákona o konfiškácii stanovoval:

„Konanie podľa tohto zákona sa vykoná nezávisle od trestného konania vedeného voči prešetrovanej osobe a/alebo osobám, ktoré sú s ňou prepojené.“

22 Podľa § 5 ods. 1 tohto zákona:

„[Komisia pre konfiškáciu majetku] je nezávislý, špecializovaný a trvalý vnútroštátny orgán.“

23 § 21 uvedeného zákona stanovoval:

„1. [Komisia pre konfiškáciu majetku] začne konanie podľa tohto zákona v prípade, že má dôvodné podozrenie, že určitý majetok bol nadobudnutý nezákonne.

2. O takéto dôvodné podozrenie ide, ak sa po vyšetrovaní ukáže, že majetok prešetrovanej osoby vykazuje značné nezrovnalosti.“

24 § 22 ods. 1 zákona o konfiškácii stanovoval:

„Vyšetrovanie podľa § 21 ods. 2 začína rozhodnutím riaditeľa daného oblastného riaditeľstva, ak je osoba obvinená zo spáchania trestného činu podľa nasledujúcich ustanovení:

...

8. § 201 až 203 [Nakazatelen kodex (trestný zákon)];

...“

25 § 66 tohto zákona stanovoval:

„1. Konfiškácii podlieha majetok, ktorý prešetrovaná osoba previedla na právnickú osobu alebo vložila do imania právnickej osoby ako peňažný alebo iný vklad, ak osoby, ktoré právnickú osobu riadia alebo kontrolujú, vzhľadom na okolnosti vedeli alebo mohli vedieť, že majetok bol nadobudnutý nezákonne.

2. Konfiškácii podlieha aj nezákonne nadobudnutý majetok právnickej osoby, ktorá je kontrolovaná prešetrovanou osobou alebo osobami, ktoré sú s ňou prepojené, a to samostatne alebo spoločne.

...“

26 Podľa § 75 ods. 1 uvedeného zákona:

„Súdny návrh na konfiškáciu nezákonne nadobudnutého majetku v prospech štátu sa podáva proti osobe, proti ktorej je vedené vyšetrovanie, a osobám uvedeným v § 64, 65, 66, 67 a 71.“

27 § 76 ods. 2 tohto istého zákona stanovoval:

„Prešetrovaná osoba a osoby uvedené v § 64, 65, 66, 67 a 71 sú v konaní v postavení žalovaných.“

28 § 80 zákona o konfiškácii stanovoval:

„Na otázky, ktoré nie sú upravené v tomto oddiele, sa vzťahujú ustanovenia Graždanski-procesualen kodex [(civilný sporový poriadok)].“

Civilný sporový poriadok

29 § 17 ods. 1 civilného sporového poriadku stanovuje:

„Súd rozhoduje o všetkých skutočnostiach relevantných pre riešenie sporu okrem skutočnosti, či došlo k trestnému činu.“

Trestný zákon

30 § 53 trestného zákona stanovuje:

„1. Bez ohľadu na trestnoprávnu zodpovednosť sú konfiškované v prospech štátu:

- a) veci vo vlastníctve odsúdeného určené na použitie alebo použité pri spáchaní úmyselného trestného činu;

b) veci vo vlastníctve odsúdeného, ktoré boli predmetom úmyselného trestného činu v prípadoch výslovne stanovených v osobitnej časti tohto zákona.

2. V prospech štátu sú tiež skonfiškované:

a) veci, predmet alebo nástroj použité pri spáchaní trestného činu, ktorých držanie sa zakazuje, a

b) veci nadobudnuté prostredníctvom trestného činu, ak sa nemusia splatiť alebo nahradiť. Ak nadobudnuté veci zmizli alebo boli prevedené, skonfiškujú sa suma zodpovedajúca ich hodnote.“

31 § 201 tohto zákona stanovuje:

„Osoba, ktorá v rámci výkonu svojich funkcií spreneverí finančné prostriedky, majetok alebo iné hodnotné predmety, ktoré nie sú v jej vlastníctve a ktoré jej boli odovzdané v rámci jej funkcií alebo zverené, aby sa o tieto prostriedky, majetok a predmety starala alebo ich spravovala, sa za túto spreneveru v rámci svojich funkcií potrestá trestom odňatia slobody až na osem rokov a súd môže nariadiť konfiškáciu maximálne polovice majetku odsúdenej osoby, ako aj pozbavenie jej práv...“

32 Podľa § 203 ods. 1 uvedeného zákona:

„Sprenevera veľkého rozsahu pri výkone správnych funkcií, ktorá predstavuje mimoriadne závažnú spreneveru, sa potrestá trestom odňatia slobody na desať až dvadsať rokov.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

33 V júli 2014 Sofijska gradska prokuratura (Prokuratúra mesta Sofia, Bulharsko) oznámila Komisii pre konfiškáciu majetku, že je proti BP vo funkcii predsedu dozornej rady bulharskej banky začaté trestné stíhanie z dôvodu, že od decembra 2011 do 19. júna 2014 vedome navádzal iné osoby k sprenevere finančných prostriedkov patriacich uvedenej banke v rozpore s § 201 a § 203 ods. 1 trestného zákona, v celkovej výške presahujúcej 205 miliónov bulharských levov (BGN) (približne 105 miliónov eur).

34 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že toto trestné stíhanie stále prebieha, a nevedlo teda ešte k právoplatnému rozsudku, čiže ani k právoplatnému odsúdeniu.

35 Komisia pre konfiškáciu majetku viedla vyšetrovanie týkajúce sa obdobia od 4. augusta 2004 do 4. augusta 2010, z ktorého okrem iného vyplýva, že BP a jeho rodinní príslušníci majú k dispozícii bankové vklady v značnej hodnote, ktoré nezodpovedajú ich zákonným príjmom, že vykonali bankové transakcie s prostriedkami, ktorých pôvod nemožno určiť, že nadobudli hnutelný a nehnuteľný majetok v značnej hodnote a že BP dostával odmenu na základe zmlúv, o ktorých sa zistilo, že sú fiktívne, pričom cieľom príjmov pochádzajúcich z takýchto fiktívnych operácií bolo zastrieť nezákonný pôvod prostriedkov, ktoré použil BP na nadobudnutie majetku.

36 Rozhodnutím zo 14. mája 2015 komisia pre konfiškáciu majetku na základe § 22 ods. 1 bodu 8 zákona o konfiškácii začala konanie na Sofijski gradski säd (Mestský súd Sofia, Bulharsko) na účely konfiškácie majetku BP a členov jeho rodiny, ako aj tretích osôb prepojených s BP alebo kontrolovaných BP, ktoré boli nadobudnuté nezákonne, jeho finančnej hodnoty, ak bol predaný, alebo majetku vyplývajúceho z premeny uvedeného nezákonne nadobudnutého majetku.

37 Sofijski gradski säd (Mestský súd Sofia) na návrh komisie pre konfiškáciu majetku prijal preventívne opatrenia týkajúce sa majetku, ktorého konfiškácia sa požaduje.

- 38 V rámci konania začatého pred vnútroštátnym súdom BP a niektorí žalovaní vo veci samej tvrdia, že návrh na konfiškáciu majetku podaný komisiou pre konfiškáciu majetku je neprípustný z dôvodu, že je v podstate v rozpore so smernicou 2014/42. Táto smernica totiž požaduje, aby konfiškácia majetku bola založená na konečnom odsudzujúcom rozsudku, pričom táto skutočnosť vo veci samej nenastala. Podľa BP a uvedených žalovaných na úrovni Únie neexistuje právna úprava v oblasti občianskoprávnej konfiškácie, takže ku konfiškácii mohlo dôjsť len na základe konečného odsudzujúceho rozsudku trestnoprávnej povahy. Podľa týchto istých účastníkov konania sa pritom so žalovanými vo veci samej zaobchádza tak, akoby boli súdení a právoplatne odsúdení, čo porušuje najmä prezumpciu nevinu a právo na spravodlivý proces.
- 39 Vnútroštátny súd uvádza, že zo zákona o konfiškácii výslovne vyplýva, že konanie o konfiškácii vedené pred občianskoprávnym súdom je nezávislé od trestného konania vedeného voči prešetrovanej osobe a/alebo osobám, ktoré sú s touto osobou prepojené alebo sú touto osobou kontrolované. Samotná existencia obvinení v rámci trestného konania postačuje na začatie občianskeho súdneho konania o konfiškácii. Podľa vnútroštátneho súdu však zo znenia smernice 2014/42 jasne vyplýva, že nemožno vylúčiť akúkoľvek väzbu medzi trestným konaním a občianskym súdnym konaním o konfiškácii a že toto posledné uvedené konanie nesmie byť ukončené pred ukončením trestného konania. Podľa tohto súdu ide teda zákon o konfiškácii nad rámec minimálnej harmonizácie stanovenej v smernici 2014/42, a je preto v rozpore s touto smernicou. Vzhľadom na to, že BP ešte nebol odsúdený v trestnom konaní za skutky, o ktoré ide vo veci samej, sa uvedený súd domnieva, že občianske súdne konanie o konfiškácii má byť prerušené až do ukončenia trestného konania začatého najmä proti BP.
- 40 Vzhľadom na to, že vnútroštátny súd mal napriek tomu pochybnosti o výklade ustanovení smernice 2014/42, Sofijski gradski sad (Mestský súd Sofia) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Má sa článok 1 ods. 1 smernice [2014/42], ktorým sa stanovujú „minimálne pravidlá pre zaistovanie majetku na účely prípadnej následnej konfiškácie“, vykladať v tom zmysle, že členským štátom umožňuje prijímať právne predpisy o občianskoprávnej konfiškácii, ktorá sa nezakladá na odsudzujúcom rozsudku?
 2. Vyplýva z článku 1 ods. 1 smernice [2014/42] so zreteľom na článok 4 ods. 1 tejto smernice, že už samotné začatie trestného konania voči osobe, ktorej majetok je predmetom konfiškácie, je postačujúce na to, aby bolo začaté a vedené občianske súdne konanie o konfiškácii?
 3. Je prípustný rozširujúci výklad dôvodov uvedených v článku 4 ods. 2 smernice [2014/42], ktorým sa povoľuje občianskoprávna konfiškácia nezakladajúca sa na odsudzujúcom rozsudku?
 4. Má sa článok 5 ods. 1 smernice [2014/42] vykladať v tom zmysle, že už len z dôvodu nezrovnalosti medzi majetkovou hodnotou a zákonnými príjmami osoby možno odňať vlastnícke právo získané priamo alebo nepriamo z trestnej činnosti bez toho, aby existoval právoplatný rozsudok v trestnom konaní, ktorý by konštatoval spáchanie trestného činu danou osobou?
 5. Má sa ustanovenie článku 6 ods. 1 smernice [2014/42] vykladať v tom zmysle, že konfiškáciu majetku tretích osôb upravuje ako subsidiárne alebo alternatívne opatrenie k priamej konfiškácii, alebo ako subsidiárne opatrenie k rozšírenej konfiškácii?
 6. Má sa ustanovenie článku 8 ods. 1 smernice [2014/42] vykladať v tom zmysle, že sa ním zabezpečuje uplatnenie prezumpcie nevinu a zakazuje konfiškácia, ktorá sa nezakladá na odsudzujúcom rozsudku?“

O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 41 Komisia pre konfiškáciu majetku, ako aj bulharská a česká vláda tvrdia, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je neprípustný.
- 42 Podľa týchto dotknutých účastníkov konania je výklad smernice 2014/42 na účely rozhodnutia vo veci samej irelevantný. Cieľom tejto smernice je totiž predovšetkým stanoviť minimálne pravidlá týkajúce sa konfiškácie majetku v trestných veciach, zatiaľ čo konanie o konfiškácii začaté vo veci samej, ktoré má občianskoprávnu povahu, je nezávislé od priebehu alebo výsledku trestného konania. Ďalej návrh uvedenej komisie pre konfiškáciu majetku vychádza z trestného činu sprenevery finančných prostriedkov, ktorý je upravený v § 201 až 203 trestného zákona. Tento trestný čin pritom nie je uvedený v žiadnom z aktov uvedených v článku 3 smernice 2014/42, ktorý určuje vecnú pôsobnosť tejto smernice. Napokon komisia pre konfiškáciu majetku a bulharská vláda uvádzajú, že lehota na prebratie smernice 2014/42 bola stanovená v článku 12 tejto smernice na 4. októbra 2016, zatiaľ čo konanie pred vnútroštátnym súdom sa začalo 22. marca 2016, takže ustanovenia tejto smernice nie sú uplatniteľné *ratione temporis* na konanie vo veci samej.
- 43 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v právnom a skutkovom rámci, ktorý tento súd vymedzí na vlastnú zodpovednosť a ktorého správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Odmietnutie Súdneho dvora rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania podanom vnútroštátnym súdom je možné len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na položené otázky (rozsudky z 24. júna 2008, *Commune de Mesquer*, C-188/07, EU:C:2008:359, bod 30, a z 13. novembra 2018, *Levola Hengelo*, C-310/17, EU:C:2018:899, bod 28).
- 44 Ak pritom nie je zrejmé, ako je to v tejto veci, že výklad ustanovenia práva Únie nijako nesúvisí so skutočnosťou alebo predmetom sporu vo veci samej, námietka založená na neuplatniteľnosti tohto ustanovenia na spor vo veci samej nemá vplyv na prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ale patrí do vecného preskúmania položených otázok (rozsudok z 12. decembra 2019, *Slovenské elektrárne*, C-376/18, EU:C:2019:1068, bod 29 a citovaná judikatúra).
- 45 Návrh na začatie prejudiciálneho konania je preto prípustný.

O veci samej

Úvodné poznámky

- 46 V rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom zavedeného článkom 267 ZFEÚ Súdny dvor prináleží dať vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť spor, ktorý prejednáva. Vzhľadom na to Súdny dvor prináleží v prípade potreby preformulovať otázky, ktoré sú mu položené. Okolnosť, že vnútroštátny súd po formálnej stránke položil prejudiciálnu otázku s odkazom na určité ustanovenia práva Únie, nebráni tomu, aby Súdny dvor poskytol tomuto súdu všetky prvky výkladu, ktoré môžu byť užitočné na rozhodnutie veci, ktorú prejednáva, či už na ne v texte svojich otázok odkázal, alebo nie. Súdny dvor v tejto súvislosti prináleží, aby zo všetkých informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a najmä z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu, vybral tie ustanovenia práva Únie, ktoré si so zreteľom na predmet sporu vyžadujú výklad (rozsudok z 5. decembra 2019, *EVN Bălgarija Toplofikacija a Toplofikacija Sofija*, C-708/17 a C-725/17, EU:C:2019:1049, bod 46, ako aj citovaná judikatúra).

- 47 Vnútroštátny súd sa svojimi otázkami pýta Súdneho dvora na výklad ustanovení smernice 2014/42. Ako však uvádza generálna advokátka v bode 41 svojich návrhov, akty o sprenevere finančných prostriedkov, ako sú opísané v rozhodnutí vnútroštátneho súdu, nepredstavujú jedno z porušení, na ktoré sa vzťahujú právne nástroje taxatívne vymenované v článku 3 smernice 2014/42, takže predmet vnútroštátneho konania začatého komisiou pre konfiškáciu majetku nepatrí do vecnej pôsobnosti uvedenej smernice.
- 48 Z článku 14 ods. 1 smernice 2014/42 okrem iného vyplýva, že táto smernica nahrádza len prvé štyri zarážky článku 1, ako aj článok 3 rámcového rozhodnutia 2005/212 vo vzťahu k členským štátom, ktoré smernica zaväzuje, čo má za následok, ako v podstate uviedla generálna advokátka v bodoch 48 a 49 svojich návrhov, že články 2, 4 a 5 uvedeného rámcového rozhodnutia zostávajú po prijatí smernice 2014/42 v platnosti.
- 49 V prejednávanej veci zo znenia článku 2 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/212 vyplýva, že členské štáty musia prijať potrebné opatrenia umožňujúce mu úplne alebo sčasti konfiškovať nástroje a príjmy z trestných činov, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody na obdobie viac ako jedného roka, kým za trestné činy, ktoré uvádza vnútroštátny súd, možno uložiť trest odňatia slobody na obdobie od 10 do 20 rokov, a môžu preto patriť do pôsobnosti tohto rámcového rozhodnutia.
- 50 Z uvedeného vyplýva, že bez toho, aby bol dotknutý výklad a rozsah rámcového rozhodnutia 2005/212, ustanovenia tohto rámcového rozhodnutia nevyhnutne patria medzi prvky práva Únie, ktoré z hľadiska predmetu sporu vo veci samej a informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom, musia byť zohľadnené Súdny dvorom, aby Súdny dvor užitočne odpovedal na otázky, ktoré mu boli položené.

O prejudiciálnych otázkach

- 51 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je potrebné domnievať sa, že týmito otázkami, ktoré treba skúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má rámcové rozhodnutie 2005/212 vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá stanovuje, že konfiškácia nezákonne nadobudnutého majetku je nariadená vnútroštátnym súdom na záver konania, ktoré nepodlieha konštatovaniu, že bol spáchaný trestný čin, ani *a fortiori* odsúdeniu údajných páchatelov takéhoto trestného činu.
- 52 Na účely odpovede na túto otázku treba pripomenúť, že rámcové rozhodnutie 2005/212 je založené na ustanoveniach kapitoly VI Zmluvy o EÚ v znení pred vstupom Lisabonskej zmluvy do platnosti, nazvanom „Ustanovenia o policajnej a justičnej spolupráci v trestných veciach“, konkrétne na článku 29, článku 31 ods. 1 písm. c) a článku 34 ods. 2 písm. b) EÚ.
- 53 Článok 31 ods. 1 písm. c) EÚ uvádza, že spoločný postup pri justičnej spolupráci v trestných veciach zahŕňa zabezpečovanie zlučiteľnosti predpisov uplatniteľných v členských štátoch, ak je to nevyhnutné na zlepšenie tejto spolupráce. V tomto kontexte rámcové rozhodnutie 2005/212 má za cieľ zabezpečiť, ako je to uvedené v jeho odôvodnení 10, aby všetky členské štáty mali účinné predpisy upravujúce konfiškáciu príjmov z trestnej činnosti.
- 54 Článok 2 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/212 tak vyžaduje, aby členské štáty prijali potrebné opatrenia, ktoré im umožnia úplne alebo sčasti konfiškovať nástroje a príjmy z trestných činov, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody na obdobie viac ako jedného roka, alebo majetok, ktorého hodnota zodpovedá týmto príjmom, kým v jeho článku 1 štvrtej zarážke sa „konfiškácia“ vymedzuje ako „trest alebo opatrenie, ktoré je nariadené súdom v konaní o trestnom čine alebo trestných činoch a ktoré v konečnom dôsledku znamená odňatie vlastníctva.“

- 55 Ako vyplýva aj z odôvodnenia 10 rámcového rozhodnutia 2005/212, toto rozhodnutie je spojené s návrhom Dánskeho kráľovstva, ktoré viedlo k prijatiu rámcového rozhodnutia Rady 2006/783/SVV zo 6. októbra 2006 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na príkazy na konfiškáciu (Ú. v. EÚ L 328, 2006, s. 59). Ako sa uvádza v odôvodnení 8 tohto posledného uvedeného rámcového rozhodnutia, jeho cieľom je uľahčiť spoluprácu medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o uznávanie a výkon príkazov na konfiškáciu, aby sa členský štát zaviazal, že bude na svojom území uznávať a vykonávať príkazy na konfiškáciu, ktoré sú vydané súdom príslušným pre trestné veci v inom členskom štáte.
- 56 V dôsledku toho vzhľadom na ciele a znenie ustanovení rámcového rozhodnutia 2005/212, ako aj kontext, v ktorom bolo toto rámcové rozhodnutie prijaté, treba konštatovať, že uvedené rámcové rozhodnutie je aktom, ktorého cieľom je uložiť členským štátom povinnosť zaviesť spoločné minimálne pravidlá konfiškácie nástrojov a príjmov v súvislosti s trestnými činmi s cieľom uľahčiť vzájomné uznávanie súdnych príkazov na konfiškáciu prijatých v rámci trestných konaní, ako v podstate uviedla aj generálna advokátka v bode 63 svojich návrhov.
- 57 Rámcové rozhodnutie 2005/212 teda neupravuje konfiškáciu nástrojov a príjmov pochádzajúcich z nezákonných činností, ktoré nariadi súd členského štátu v rámci alebo v nadväznosti na konanie, ktoré sa netýka zistenia jedného alebo viacerých trestných činov.
- 58 Článok 2 ods. 2 uvedeného rámcového rozhodnutia nijako nevyvrátil tento výklad.
- 59 Toto ustanovenie sa totiž obmedzuje na to, že uvádza, že pokiaľ ide o daňové trestné činy, členské štáty môžu použiť aj iné ako trestné konanie, aby odňali páchatelovi príjmy z trestného činu. Toto ustanovenie nemožno naopak vykladať tak, že znamená, že členské štáty sú zbavené možnosti zaviesť iné konania o konfiškácii, ako sú trestné konania, ktoré sa netýkajú daňových trestných činov. Takýto výklad totiž presahuje rozsah minimálnych pravidiel zavedených rámcovým rozhodnutím 2005/212.
- 60 V prejednávanej veci sa zdá, že konanie o konfiškácii prebiehajúce pred vnútroštátnym súdom má občianskoprávnu povahu a že vo vnútroštátnom práve koexistuje s režimom trestnoprávnej konfiškácie. Je pravda, že podľa článku 22 ods. 1 zákona o konfiškácii takéto konanie začne komisia pre konfiškáciu majetku, ak je táto inštitúcia informovaná o skutočnosti, že určitá osoba je obvinená zo spáchania určitých trestných činov. Z informácií v spise, ktoré má Súdny dvor k dispozícii, a zo spresnení, ktoré na pojednávaní poskytla komisia pre konfiškáciu majetku, bulharská vláda a Európska komisia, však vyplýva, že podľa ustanovení uvedeného zákona sa toto konanie, ktoré sa zameriava výlučne na majetok, v súvislosti s ktorým sa tvrdí, že bol nadobudnutý nezákonne, hneď ako začne, vedie nezávisle od prípadného trestného konania začatého proti údajnému páchatelovi trestných činov, ako aj od výsledku takeéhoto konania, najmä od prípadného odsúdenia uvedeného páchatela.
- 61 Za týchto podmienok treba konštatovať, že rozhodnutie, ktoré má vnútroštátny súd prijať vo veci samej, nepatrí do rámca konania alebo v nadväznosti na konanie, ktoré sa týka jedného alebo viacerých trestných činov. Toto rozhodnutie teda nepatrí do pôsobnosti rámcového rozhodnutia 2005/212.
- 62 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položené otázky odpovedať tak, že rámcové rozhodnutie 2005/212 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni právnej úprave členského štátu, ktorá stanovuje, že konfiškácia nezákonne nadobudnutého majetku je nariadená vnútroštátnym súdom na záver konania, ktoré nepodlieha konštatovaniu, že bol spáchaný trestný čin, ani *a fortiori* odsúdeniu údajných páchatelov takeéhoto trestného činu.

O trovách

- 63 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní na vnútroštátnom súde, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Rámcové rozhodnutie Rady 2005/212/SVV z 24. februára 2005 o konfiškácii príjmov, nástrojov a majetku z trestnej činnosti sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni právnej úprave členského štátu, ktorá stanovuje, že konfiškácia nezákonne nadobudnutého majetku je nariadená vnútroštátnym súdom na záver konania, ktoré nepodlieha konštatovaniu, že bol spáchaný trestný čin, ani *a fortiori* odsúdeniu údajných páchatelov takéhoto trestného činu.

Podpisy